

Η επόμενη μέρα για τις τράπεζες

Οι Ελληνικές τράπεζες λειτουργούν σε ένα περιβάλλον όχι απλώς δυσμενές, αλλά που χαρακτηρίζεται από την μεγαλύτερη ύφεση που γνώρισε η χώρα μας μεταπολεμικά. Η επιχειρούμενη δημοσιονομική προσαρμογή και η εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων έχει καθυστερήσει. Η καταναλωτική εμπιστοσύνη και το επιχειρηματικό κλίμα δεν έχουν αποκατασταθεί. Οι τράπεζες, που δεν έχουν πλέον πρόσβαση στις διεθνείς αγορές, βλέπουν την καταθετική τους βάση να συρρικνώνεται. Η αβεβαιότητα πυροδοτείται από την προοπτική χρηματοοικονομικής αστάθειας. Η ρευστή αυτή οικονομική κατάσταση επιτείνεται, επίσης, από την επικρατούσα πολιτική αστάθεια διότι η κυβέρνηση είναι περιορισμένου χρόνου και σκοπού .

Σε αυτό το περιβάλλον οι τράπεζες εξακολουθούν να στηρίζουν την πελατεία τους με κάθε δυνατό τρόπο. Αν και τα τελευταία δύο χρόνια έχουν χάσει €63 δισ. σε καταθέσεις, οι νέες εκταμιεύσεις δανείων υπολείπονται των αποπληρωμών μόνο κατά 8 δισ. Ευρώ περίπου. Συνεχίζουν δηλαδή να ανανεώνουν, σε μεγάλο βαθμό, τα δάνεια για να κρατήσουν ζωντανές τις ελληνικές επιχειρήσεις που επίσης περνούν δύσκολες στιγμές. Το εγχείρημα αυτό για την στήριξη της ελληνικής οικονομίας βασίζεται, Ευρώ προς Ευρώ, σε πόρους που δανείζονται οι τράπεζες από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και, πιο πρόσφατα, από την Τράπεζα της Ελλάδος. Ως εξασφαλίσεις χρησιμοποιούνται στοιχεία ενεργητικού των τραπεζών, μερικά εκ των οποίων είναι ομολογιακοί τίτλοι που εκδίδονται με εγγυήσεις του ελληνικού δημοσίου. Η εξεύρεση στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών προς ενεχυρίαση στο Ευρωσύστημα καθίσταται πλέον όλο και δυσκολότερη, καθώς εξαντλείται το απόθεμα ενεχύρων που να είναι αποδεκτά. Τα τελευταία δύο χρόνια, οι συνεχείς υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας και, κατ'ακολουθίαν των τραπεζών, έχει ως συνέπεια, όλο και μεγαλύτερες απομειώσεις της ονομαστικής αξίας των ενεχύρων. Το αποτέλεσμα σήμερα είναι οι τράπεζες να έχουν δανεισθεί από το Ευρωσύστημα 125 δισ. Ευρώ έχοντας όμως δώσει εξασφαλίσεις ύψους που προσεγγίζει τα 300 δισ. Ευρώ. Από τα ενέχυρα αυτά μόνο το ¼ περίπου προέρχεται από το Σχέδιο Ενισχύσεως της Ρευστότητας της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Επομένως η κατάσταση της ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών είναι σήμερα σε οριακό επίπεδο. Η ρευστότητα δεν είναι όμως έννοια απλώς λογιστική. Είναι θέμα εμπιστοσύνης. Απαιτείται, λοιπόν, να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στις προοπτικές

της ελληνικής οικονομίας για να αρχίσουν να επανέρχονται οι καταθέσεις στις τράπεζες και να ομαλοποιείται η τραπεζική χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών. Και αυτό είναι συνάρτηση της δημοσιονομικής προσαρμογής και της δημιουργίας συνθηκών για ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.

Το επόμενο διάστημα το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα θα αντιμετωπίσει μεγάλες προκλήσεις που, ταυτόχρονα, σηματοδοτούν και τις προτεραιότητες που πρέπει να τεθούν για την έξοδο από την κρίση.

Πρώτον, η κεφαλαιακή βάση των τραπεζών πρέπει να διατηρηθεί σε επίπεδο ικανό να απορροφήσει όλες τις πιθανές επιπτώσεις της κρίσης. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η απομείωση της παρούσης αξίας των κρατικών ομολόγων λόγω της αναδιαρθρώσεως του ελληνικού δημοσίου χρέους. Επίσης, η ενδεχόμενη υστέρηση επάρκειας της απομειώσεως δανείων που έχει ήδη καταγραφεί στα βιβλία των τραπεζών σε σχέση με την ένταση και διάρκεια της υφέσεως. Τέλος, περιλαμβάνεται και η δημιουργία των κεφαλαιακών αποθεμάτων που επιβάλλει το υπό εκκώλυση νέο ρυθμιστικό καθεστώς (Βασιλεία III).

Δεύτερον, η διαχείριση των κινδύνων πρέπει να ενισχυθεί και, βεβαίως, η πολιτική απομειώσεως δανείων που ακολουθείται να γίνει πιο αποτελεσματική, στην βάση και της αποκτηθείσας εμπειρίας από την εξέταση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου από την Blackrock. Δυστυχώς, οι καθυστερήσεις θα συνεχίσουν να αυξάνουν ως ποσοστό των δανείων πριν σταθεροποιηθούν ενδεχομένως στο τέλος του 2012, με την προϋπόθεση ότι η ανάκαμψη της οικονομίας θα ξεκινήσει από τα μέσα της χρονιάς εφέτος.

Τρίτον, είναι επίσης σημαντικό να βελτιωθούν οι συνθήκες χρηματοδότησεως και εν γένει ρευστότητας των τραπεζών. Ήδη οι τράπεζες ακολουθούν συγκεκριμένα προγράμματα για μείωση της εκθέσεώς τους στην χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα. Ο στόχος είναι να μειωθεί μέχρι τα μέσα του 2014 η άντληση πόρων από το Ευρωσύστημα στο ήμισυ του σημερινού επιπέδου που ανέρχεται στο 30% των στοιχείων ενεργητικού των τραπεζών. Σε αυτό, βεβαίως, καλείται να συμβάλει η σταδιακή ανάκαμψη των καταθέσεων, σε συνδυασμό με την ρευστοποίηση στοιχείων ενεργητικού και την απομόχλευση του δανειακού τους χαρτοφυλακίου. Στο περιβάλλον αυτό, οι τράπεζες επιδιώκουν την συγκράτηση των καταθέσεων στο τραπεζικό σύστημα, με επιτόκια και προϊόντα που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των εποχών. Όλη αυτή η προσπάθεια θα αποβεί, όμως, εις μάτην, εάν δεν εφαρμοσθεί με επιτυχία το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, που θα

οδηγήσει με την σειρά του σε τόνωση της εμπιστοσύνης και σε αναστροφή του κλίματος φυγής καταθέσεων από το τραπεζικό σύστημα.

Τέταρτον, τέλος, οι τράπεζες πρέπει να εκμεταλλευθούν όλες τις δυνατότητες που τους παρουσιάζονται ώστε να διατηρήσουν την οργανική τους κερδοφορία (προ απομειώσεων), σε όσο το δυνατόν υψηλότερο επίπεδο. Υπάρχουν δυνατότητες να μειωθεί το λειτουργικό κόστος ώστε να ελαχιστοποιούνται τα όποια αρνητικά αποτελέσματα. Η πρόκληση είναι να διατηρήσουμε το δίκτυο και την πελατεία μας όσο το δυνατόν πιο αλώβητα. Όλα παίζουν ρόλο στην προσπάθεια αυτή. Κεφάλαια μπορούν να βρεθούν. Αυτό, όμως, που σε τελευταία ανάλυση κάνει μια τράπεζα είναι η πελατεία και το προσωπικό της. Είναι σημαντικό να δώσουμε έμφαση στις ανθρώπινες σχέσεις που έχουμε χτίσει διαχρονικά. Όσοι παίρνουν τις καταθέσεις τους σήμερα από τις τράπεζες θα πρέπει να γνωρίζουν ότι στερούν πόρους από επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Αν και κατανοώ γιατί πολλοί καταθέτες μπορεί να αισθάνονται μεγάλη αβεβαιότητα στην σημερινή συγκυρία, σε τελική ανάλυση, βλάπτουν τους ίδιους τους εαυτούς τους.

Τέλος, μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις θα είναι η ομαλή χρηματοδότηση της οικονομίας τα επόμενα χρόνια. Πολλοί προσβλέπουν στην ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών ως τον καταλύτη προς αυτή την κατεύθυνση. Η ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια των ελληνικών τραπεζών θα τρωθεί από την απομείωση της αξίας των ελληνικών ομολόγων στο χαρτοφυλάκιό τους. Αυτό θα είναι το αποτέλεσμα αφενός της αναδιαρθρώσεως του χρέους μέσω του PSI, δηλαδή του προγράμματος εθελοντικής διακρατήσεως ομολόγων από τον ιδιωτικό τομέα, και αφετέρου των πρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων με βάση την μελέτη της Blackrock στον βαθμό που οι ελληνικές τράπεζες έχουν προβεί σε χαμηλότερες απομειώσεις δανείων με εκτιμώμενη άσχημη οικονομική κατάσταση τα επόμενα τρία χρόνια. Η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών όμως, δεν πρόκειται από μόνη της να λύσει το θέμα της χρηματοδότησεως της οικονομίας. Εάν απλώς αναπληρωθούν τα κεφάλαια που θα χαθούν λόγω του PSI και της Blackrock, δεν υπάρχει δυνατότης μεγαλύτερου δανεισμού εφόσον ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας παραμένει σταθερός πριν και μετά. Αυτό που έχει σημασία είναι να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στην οικονομία και να επανέλθει το τραπεζικό σύστημα σταδιακά σε συνθήκες ομαλής λειτουργίας και κερδοφορίας. Μόνον έτσι, οι τράπεζες θα συνεχίσουν να χρηματοδοτούν την οικονομία, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τον πιστωτικό κίνδυνο, δεδομένων των κανόνων χρηστής λειτουργίας που ακολουθούν για την προστασία της περιουσίας

των καταθετών τους, σε συνδυασμό βεβαίως με τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας.

Η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών θα πρέπει να γίνει με τρόπο ώστε να διαφυλαχθεί η φερεγγυότητα και η ακεραιότητα του τραπεζικού συστήματος. Μέσα στα μέτρα του νέου Μνημονίου που είδαν το φως της δημοσιότητας την περασμένη εβδομάδα περιλαμβάνεται και πρόβλεψη ότι η ανακεφαλαιοποίηση των βιώσιμων τραπεζών θα γίνει με μετοχές κοινές άνευ ψήφου και/ή προνομιούχες. Εάν συμβεί αυτό, απομακρύνεται ο κίνδυνος κρατικοποίησης των τραπεζών, γεγονός που θα είχε αρνητικές επιπτώσεις όχι μόνο στην ανάκαμψη της εμπιστοσύνης των αγορών στην ελληνική οικονομία αλλά και στην ομαλή χρηματοδότηση των ελληνικών επιχειρήσεων και νοικοκυριών.

Η ανακεφαλαιοποίηση θα γίνει σε στάδια. Πρώτα, θα καθορισθεί το επίπεδο βασικών κεφαλαίων που θα πρέπει να διαθέτει η κάθε τράπεζα. Σύμφωνα με το Μνημόνιο, ο λόγος αυτός δεν θα πρέπει να υπολείπεται του 10% από 1/6/2012. Οι τράπεζες θα κληθούν να καλύψουν την διαφορά από τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας που θα προκύψει μετά το PSI και την αναγνώριση τυχόν πρόσθετων κεφαλαιακών απαιτήσεων. Σε πρώτη φάση, θα προσφύγουν στις αγορές για να κάνουν αύξηση κεφαλαίου. Και εάν αυτό δεν καταστεί δυνατόν, τότε προβλέπεται να γίνει αναγκαστική αύξηση κεφαλαίου, με πόρους του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ).

Όλα αυτά, όμως, είναι συμβατά μόνο με την προϋπόθεση ότι σταδιακά εδραιώνεται μια σταθερή πορεία εξόδου από την κρίση, με ανάκαμψη της οικονομίας και βελτίωση της εμπιστοσύνης στην αγορά. Υπάρχει δηλαδή μια στενή σχέση μεταξύ της αποκατάστασης της υγείας του τραπεζικού συστήματος και της εφαρμογής του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής, Διότι χωρίς το τελευταίο, όλα γίνονται επί ματαίω και οι ανακεφαλαιοποιηθείσες τράπεζες αργά ή γρήγορα θα επανέλθουν στην προηγούμενη κατάστασή τους. Είναι, βεβαίως, ενθαρρυντικό ότι, εάν όντως απομακρυνθεί ο κίνδυνος για κρατικοποίηση των τραπεζών, το κλίμα για τις ελληνικές τράπεζες θα βελτιωθεί, ενισχύοντας τις προοπτικές αυξήσεων μετοχικού κεφαλαίου από τις αγορές. Η πρόσφατη ανάκαμψη των τραπεζικών μετοχών στο Χρηματιστήριο είναι προπομπός καλών ειδήσεων.

Κυρίες και κύριοι,

Όλα τα ενδεχόμενα είναι ανοικτά σήμερα. Ένα πράγμα, όμως, είναι ξεκάθαρο. Μας παρουσιάζεται μια μοναδική ευκαιρία να μειώσουμε σημαντικά την επιβάρυνση της οικονομίας μας από το δημόσιο χρέος μέσω ενός επιτυχημένου PSI. Μας δίνεται η ευκαιρία να εφαρμόσουμε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που μπορούν να απελευθερώσουν τις αναπτυξιακές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας. Το κόστος είναι γνωστό, τα οφέλη συγκεκριμένα. Αυτό που απομένει είναι να τολμήσουμε.

Η χώρα μας ούτε θα πτωχεύσει ούτε θα φύγει από το Ευρώ. Πρέπει να μείνουμε, λοιπόν, όλοι ενωμένοι απέναντι στις προκλήσεις. Δεν πρόκειται να κερδίσουμε εάν εγκαταλείψουμε την Ευρώπη. Η ανάγκη για δημοσιονομική προσαρμογή και για στροφή της οικονομίας μας προς τις επενδύσεις και τις καθαρές εξαγωγές με βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, θα παραμείνουν σε κάθε περίπτωση ζητούμενα, ακόμη και μετά από μια καταστροφική υποτίμηση που θα εκτινάξει τον πληθωρισμό στα ύψη, εάν φύγουμε από το Ευρώ. Θα πρέπει τότε να βγούμε και από την Ευρωπαϊκή Ένωση και να επιβάλουμε περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων. Το κόστος θα είναι τεράστιο και θα καταδικάσει την χώρα μας στην υπανάπτυξη και την περιθωριοποίηση. Η δημοσιονομική πειθαρχία και η συνακόλουθη αποκατάσταση της αναπτυξιακής δυναμικής προβάλλουν σήμερα ως οι κύριες προϋποθέσεις εξόδου της χώρας από την κρίση. Ας παραμείνουμε, λοιπόν, σώφρονες και ας μην παρασυρθούμε από τις σειρήνες των δήθεν εύκολων λύσεων. Οι τράπεζες πρέπει να είναι ισχυρές και ανεξάρτητες για να οδηγήσουν την οικονομία μέσα από συμπληγάδες.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.